

Остання двійка

Сергій Носань

Для Ванька почалися справжнісінькі муки, коли в їхній четвертий "А" прийшла читати математику Віра Яківна.

Помітить, що списуєш чи підказуєш, — без балачок двійку ліпить, щоправда, не в журнал, а собі в зошит, на замітку. Звідки в неї тільки терпіння береться? Так уже любить свою математику, як дід Кнопка сторожувати на баштані...

Писав їхній клас якось контрольну. Задача попалась така, що навіть відмінники черкали написане, потираючи пальцями впрілі лоби.

Ванько не дуже мудрував: він розраховував на Гриця. Той запросто лузав найскладніші задачі — розв'яже й цю.

І Гриць приловчився-таки передати Ванькові чернетку.

На другий день Віра Яківна сказала:

— Іванові Чорному і Григорієві Турапському я поставила по одиниці, хоч задачу розв'язано на "відмінно".

Учні з подиву аж роти пороззявляли.

— Чому? — вела далі Віра Яківна. — Одному за те, що списав. Сумлінно, старанно, навіть граматичних помилок не минаючи. Другому — за ведмежу послугу.

— Я сам розв'язував! — вихопилось у Ванька.

— Сам? — усміхнулася вчителька, і в очах їй змигнули лукаві іскорки. Ніби Віра Яківна була не вчителька, а учениця-однокласниця, що добре знає хлоп'ячі витівки, знає, та тільки мовчить. — Ну, що ж, коли сам — сперечатися не буду. Кінчатся уроки — перевіримо. Я вам лам іншу, схожу на цю задачу. Розв'яжете її — поставлю в журнал по п'ятірці.

Після уроків хлопці залишились. Віра Яківна посадила Гриця за останню парту, а Ванька за передню, та ще й біля свого столу.

Написала на дошці задачу й сіла. Ванько, правда, встиг крадькома зиркнути на Гриця: мовляв, що робити? Але той тільки плечима здвигнув: сам бачиш...

Валькові страх як не хотілося мати ще одну двійку. Він повільно й ретельно переписав умову задачі. Глянув на стелю, на дошку, у вікно... Схилився над чернеткою і почав рахувати, хоч добре знав: сиди він тут бодай до третіх півнів, а задачі не розв'яже.

І списати ніяк.

Віра Яківна ніби й не помічала Ванька. Сидить, журнал гортає, а там, дивись, і кине оком непомітно та пильно на хлопців.

Ванько зітхнув полегшено, коли Віра Яківна встала і попрямувала до Гриця. Через хвилину-дві пролунав її бадьорий голос:

— Що ж, у Гриші задача майже розв'язана, а в тебе, Баню, ще й кіт не ходив.

"Диви яка... Навіть примовки наші знає. Двійкою пахне, аж у носі крутить", —

подумав Ванько і тяжко зітхнув.

Віра Яківна знову підійшла до Гриця, постояла, перевіряючи рішення, потім повернулася до Ванька.

Подивилася і відійшла на крок уперед-

Ванько спідлоба зиркнув на вчительку. Вона стояла до нього спиною і дивилася у вікно.

І раптом Ванько обімлів: під хлястиком учительчиного жакета на гачечку з тонюсінької дротинки висів аркушик паперу, а на ньому виведено великими літерами: "БЕРИ!"

Ванько миттю зняв папірець і поклав його під свою чернетку. Покрадьки заходився писати, не гаючи жодної секунди.

Тим часом учителька взяла Гриців зошит.

— Молодець, Грицю, — похвалила його. — А от у Чорного...

Та Ванько перебив її:

— Фу-у! Ну й задача, Віро Яківно! Машину зерна легше розвантажити, ніж її розв'язати. Беріть, будь ласка, — і простягнув зошит.

Учителька здивовано підвела брови: задача була розв'язана на "відмінно".

Віра Яківна мовчки сіла до столу, уважно, з червоним олівцем у руці, переглянула спочатку один, а потім другий зошит і підвела на хлопців примружені очі.

Ванько витирав рукавом чоло. Гриць запихав у сумку книжки, ніби нічого й не трапилось.

— Що ж, — сказала Віра Яківна, — задача розв'язана правильно. Ставлю вам п'ятірки, як і обіцяла. Я працюю у вас четвертий місяць, і мені дуже прикро, що ти, Йване, зневажав мене.

— Ні, я вас поважаю! — Ванько не сказав, а ніби видавив із себе ці слова.

— Так чому ж ти весь час двійки мав? Стільки часу з тобою марную, стараюсь, пояснюю... А ти, виявляється, тільки вдаєш, що не розумієш. Негарно!.. Дуже негарно. Такий здібний, а навмисне двійки одержуєш, ще й однокласники тебе за нездару мають, насміхаються. Не личить, Ваню, піонерів так поводитись. Аж ніяк не личить! Завтра я тебе викличу до дошки, і перед усім класом покажеш, на що ти здатний!

— Віро Яківно, я...—замимрив Ванько.

— А зараз ідіть додому, — перебила його вчителька.

Ванькові стало якось ніяково.

Відчув: щоки пашать...

Може, Віра Яківна про все догадалась? Тільки ж ні, якби догадалась, то розсердилася б й одиницю в журнал уліпила... Нічого вона не знає. Думає, що насправді сам вирахував.. А як дійсно до дошки завтра викличе? Нахвалялася ж. Оце потрапив у халепу...

Вийшли на подвір'я. Крутила хурделиця.

Грицеві було на другий край села, а тому він підморгнув Ванькові хитруватим оком з-під рудої волохатої шапки і зник за рогом школи.

Ванько ще трохи постояв, потоптався на місці. Одержав п'ятірку, в журнал Віра Яківна поставила (навіть не мріяв про таке!), а настрій кепський. Навіть їсти не хотілося.

Дома Ванько теж нудився. Довго гортав підручника з математики і дійшов висновку, що не розв'яже він самотужки жодної задачі, та ще й біля дошки. Зітхнув. За Марії Григорівни було добре: списав чи з горем пополам сам вирахував задачу — не допитується. А Віра Яківна зовсім по-іншому вчить.

А чому, власне, він списує?.. Спише та ще й задоволений, немовби якийсь героїчний вчинок зробив... А хіба він не годен так розбиратись у математиці, як Грицько? Хіба він гірший од нього?.. Виходить, що гірший. І дівчата недарма підсміюються з нього.

Ванько з таких роздумів навіть заснути не міг. Крутився, зітхав.

— Чого це ти вовтузишся?.. Чи, бува, не накоїв чого в школі, що й сон не бере? — обізвалась мати.

— Та-а ні... — тихо й винувато відповів Ванько і подумав: "І мати через мене повинна пектись... Ні, краще попрошу Гриця, нехай пояснить..."

* * *

Ванько прийшов до школи рано-вранці і як сів за парту, то й урок почався (математика була першою), а він незрушно сидів, схилений, пришиклый, мовчазний. Кілька разів перехоплював на собі допитливий погляд Віри Яківни і весь аж тремтів, коли вона повільно так вимовляла, ніби кожную букву окремо: "А тепер піде-е до-о дошки розв'яже задачу... Хто тут у нас?.." Ті кілька секунд вчительчиного мовчання так пригнічували хлопця, що він ладен був провалитись крізь землю. Та щоразу Віра Яківна минала його і викликала когось іншого.

Ванькове обличчя аж зарясніло краплинами поту.

— Ти чого? Захворів, чи що? — допитувався Гриць.

— Ага. Температура. Вчора на льоду провалився.

Коли скінчився урок і Віра Яківна вийшла з класу, Ванько наздогнав її в коридорі.

— Віро Яківно! — несміливо гукнув Ванько.

— Що таке, Ваню? — обернулася вчителька.

— Поставте мені двійку! — вирвалось у Ванька, і голос його затремтів.

— Яку двійку, за віщо? — здивувалася вчителька.

— А за контрольну. Не треба п'ятірки. Хай буде двійка. Це буде остання моя двійка, Віро Яківно. Чесне піонерське.

Джерело: Мій учитель. — К.: Веселка, 1977.